

స్వయాంశ పక్షాక్షింబట ఒక స్నేహితునితో
తలసేంచిన వాగ్వాదం... చింతకు నిన్నును
గలుపటములు గొప్పయింపేగడువు ముగిసింది.
ఓటమిని అంగీకరించుటకే ఇప్పుటికి మనస్క
రించటంలేదు. కాని ప్రత్యక్ష ప్రమాణాన్ని
కాదనటం యెలాగో తెలియకండా ఉంది.

అది బోస్ క్రాంతిగా భార్యోభావో స్వప్నం
చిన రోజులు. ఒకనాటి రాజకీయాల చర్చలో
నారాయణరావు నేనూ ఒక విషయమై చాలా
తీవ్రంగా వాదించుకోవటం తలపించింది.
విషయమిది—

“అధర్వం నేడుకాకపోతే యింకాకనాడైనా
నాకేనానికే హేతువు తీరుతుంది” అంటూ ను
నేను—

“జీవితంలో విజయానికి ధర్మాధర్మాలకూ
సంబంధం లేదు. కనీసం అధర్వం అన్నిసంద
ర్భాలలోనూ నాకేనా హేతువు అయితీరటంలేదు”
అంటాడు తను. దానినిద ఆరంభమయ్యింది

నేను మాత్రకారులకూ భాష్యకారులకూ
వాత్సల్యికి అభిమతా వ్యాజ్యుణ్ణి మధ్యకాలపు
క్రైస్తునీ నాటి మహా మృత్యు మధ్యకు పిల్చి
‘శిశ్యుల’ ఎవరైనా నావంట కాదనవను!”
అన్నాను వేడిగా.

నారాయణరావు వాళ్లలో ఏ ఒక్కరినీ
మధ్యస్థంగా ఉంచుకోవటానికి అంగీకరించలేదు
నాకు ఒకంతా మండిపోయింది.

“అయితే నువ్వు అనేది యేమిటి?” అన్నాను
తీక్షణంగా.

మా వూళ్లో కొంతమంది కృష్ణుల పేరు
వర్ణించి వీళ్ల అధర్వం వీళ్ల నేం చెయ్యగలిగింది!”
అంటూ సవాలువేశాడు.

వాళ్లు తమ ధనకనకవస్తువాహనాలతో సుఖ
పడుతుంటుంటేదని ఋజువు చెయ్యడానికి కొంత
సేపు కృష్ణప్రయత్నం చేసి, చివరకు విసిగిపోతే
నేం నిజమే అని నమ్మకం ఉండటం చేతనే నేం
అన్నాను—

“ఈ క్షణాన నువ్వు చేసిన ఖాసాకి మరు
క్షణాన్నే క్షితి అనభవించవు. అట్లానే వీళ్లు
కూడా! ఇవారే చేసిన వీళ్ల పాపాలకు ఫలితం
వీళ్ల జన్మలో ఏనాడో ఒకనాడు అసలుఫాయి
దాలతో సహా తీర్చుకోతీరుతారు.”

ఈవిధంగా ఆనాడు ఎంతో విశ్వాసంతో
నా విజయం ప్రకటించేభారం కాలానికి అప్ప
గించి నిన్నటివరకూ నిరీక్షిస్తున్నాను. కాని
కాలం సన్ను వంచించింది. నిన్న నిన్నటివరకూ
ఉపకొని నిన్ను భరింపరాని ఆకాభంగాన్ని
కలిగిస్తూ తనభారం దించేసుకుంది.

మా ప్రయోగాలలో ప్రధానకోధననాళిక
జోగారావు.

నారాయణరావు యీ ప్రాధాన్యతాగౌర
వాన్ని అందరిలో జోగారావుకే ఏంకట్ట
పెట్టాడూ అంటే దానికి కారణాలు లేకపో
లేదు. మొదటికారణం జోగారావును పుట్టు
పూర్వోత్సాహంకే మొదలైనకూ ఎరిగి
ఉన్నాము. రెండవది జోగారావునులకంగా
నారాయణరావుకి జీవితంగా ఏకీకానా మరు
పురుషుని ఉపకారం జరిగింది.

జోగారావుతోండి ఒకటవరకం సోమరిపోతు.
పనీ, పాటూ, సంపాదనాప్రయత్నం లేకండా
కలిగినకాడికి నెయ్యిగిచ్చు ముక్కుగా వేసుక
తింటూ ముప్పొద్దులా చదువంబలం ముందేను
కొని వచ్చిపోయ్యేవారో నందరినీ ఆట కావ్యో
నిస్తూ కాలం గడిపేవాడు. అందుచేత జో గా
రావు నాలనభారంకు వచ్చేతరికి చిప్ప అం దు
కోవలసే పరిస్థితివచ్చింది. కాని రథగజతురగాది
చతురంగబలాలను నడిపినచేయి అందుకు సిద్ధరడు
తుందా? అందుచేత ఆ రాష్ట్రకార్యం తన అధి
గికి తిప్పగించాడు.

జోగారావుతో అందరూ అనేటట్లు లక్షలలో
తెక్కింపతగ్గనానిమని నేననను. వేలలో తెక్కింప
దగ్గ ఆమె అనటం నిర్వివాదాంశం. తండ్రి అట్టి
సుహృదులను నేననుకు తిట్లకూడా అంతపాపకే
అయివుంటే జోగారావు తన ఎవనుండుకుగ
తోట్టువులతోనూ ఏమై ఉండేవాడో ఆ భగ
నంతుడికి తెలియాలి.

ఆ యిల్లాలు కొందరు బంధువులనూ, వారి
ద్వారా మరికొందరు పెద్దయిండ్లవారిని ఆ శ్ర
యించి నాలుగేళ్లు ఆ ఆంతకుటంబాన్నీ భరించ

కథానిక :

జయప్రద జీవనం

శ్రీ కాళీపట్నపు రామారావు

టమే కాక జోగారావును మూల్యులైనలు
పాస్ చేయించింది.

ఇందులో జోగారావు పాలుకూడా కొంత
వుంది. జోగారావు ఒక వంక చదువుకుంటునే
యింకొక సంపాదకు తన పడగల శ్రమ
తానూ పడతాడు. వాళ్ల తల్లి ప్రయత్నం వల్ల
పెద్దవారి యళ్లలో పిల్లలకు పారానుకుదిరాయి.
అందులో చెప్పకోదగ్గది కిరణదార్ గారి ఆశ్ర
యం. మరి అప్పు చెప్పి పెట్టిందో లేక పెద్దమ్మ
చెప్పి పెట్టిందో కాని జోగారావుకూడా ఆ
చిన్నవయసులోనే అనుగ్రహసంపాదనామార్గా
లన్నీ క్షుణ్ణంగా తెలుసు. ఆ పరజ్ఞానంలో ఆతిథు
ఆతిథ్యంలోనే తన ఆశ్రయస్థానాలన్నిటా
ననానా (జనానా) జనానుగ్రహం సాధించాడు.
ఏతేత్రాధారణంగా ఆతిథికి స్కూలు ఫెలోలు వేసిన
ఆరుమాసాలకే ఉద్యోగం లభ్యమయ్యింది.

ప్రపంచంలో ఏదికూడా ఒక గుం జోల్లోనే
గాని ఒకరికి లభ్యమవుదు. పోతే అది కొన్ని సంద
ర్భాలలో ప్రత్యక్షంగానూ మరికొన్ని సంద
ర్భాలలో ఆ ప్రత్యక్షంగానూ ఒరుగుతూ ఉం
టుంది.

ఇక్కడ జోగారావు ఉద్యోగలాభం మొదటి
పద్దతిలోనే జరిగింది. ఉద్యోగం వ్రం పొందినది
ఎంతో క్రాదు నారాయణరావు.

నారాయణరావు సమీపించి కలకరాఫీసు
గురుస్థాగిరిమాత్రమే. అయితే అతడి కొవిషయ
మంత చిరస్మరణీయ మయిపోయివుండదు.
ప్రభుత్వపుటాఫీసంలో ఉండే ఏ ఉద్యోగానికి
కూడా అతడికి అవకాశం లేకండా పోయింది.

నేటి మనపరిస్థితులవల్ల ప్రాథమిక సంఘటన ఒక
ప్రధానమైనది కాకపోవచ్చు. కాని ‘ఉద్యోగం
పురుషలక్షణం’ అనే నుడి రామనామాన్ని
జయించిన దినాల్లో - ప్రభుత్వపు కార్యాల
యాల్లో ఉద్యోగం దొరకటం పోవటం రాజ్యాలు
గలవటం ఓడటంకు తుల్యంగా భావింపబడే
దినాల్లో - ఇదేమీ సామాన్యమైన సంఘటన
కాదు.

నారాయణరావు ప్రకటనరీత్యా ఈ సంఘ
టనకు కారకుడు జోగారావు. జో గా రా వు
సమక్షంలో యింకొకవ్యక్తితో పిచ్చాపాటి
వేస్తూ ‘నిరస్తూరు’ గురించి తాను వాగిన వాక్యాలు
నిరస్తూరుగారికి చేరవేయబడాయి ఈ తిపాలా
బంధోతు ఆవలి కృత్తి కౌసప్పకు జోగారావే
నని చెప్పటం నిస్సందేహం. ఇది అసలు కౌ ర
ణంగా, నారాయణరావు వేదభక్తిమీదతో,
కొగితల్లో కర్తవ్యనిర్ణయిత హేతువు గా
మావుతూ, సస్పెండ్ చేయ్యబడ్డాడు.
అన్యాయా నైదుకోట్ల బోగా దీనమిన చెయ్యి
బడ్డాడు.

ఆ రోజుల్లో దేశభక్తు డనిపించుకోవటం
గాని కనీసం కాంగ్రెస్ పక్ష ఆనటంగాని ఎంత
లేసి గొప్పనేరాలంటే ఈనాడు కమ్యూనిస్టు
నిసింపకోవడంకన్నానూ ఇంక్విలాట్ తిండా
బాద్ అనటంకన్నానూ అనేకేట్ల గొప్ప
నేరాలు. ఒక కాంగ్రెస్ మీటింగుకు హాజరవటం.
ఒక శిలపురోజున వాళ్ల బాసగారి ఖడ్గలూటీ
వేసుకోవడం యీ రెండింటితోనూ అతడికి ‘వేద
భక్తి’ ముద్ర పడిపోయింది. ఫలితం అతని ఉద్యో
గం ఊడింది. వెంటనే (నారాయణరావు
మాటల్లో) ‘గోతినదర్త కామకుని ఉన్న నక్క
బయటకు వచ్చింది.’

ఒకరు యింకొకరిని చిరకాలం జా పకం
పెట్టుకున్నారంటే వారికి వారినిద అపరిమిత
మైన భక్తేనా ఉండాది అపారమైన పక్షనా
ఉండాది.

జోగారావులన జరిగిన ఈ ‘చిరస్మరణీయోప
కారంకారణంగానే ఆత డెప్పుడూ నా రా
యణరావుకు జ్ఞాపకం ఉండిపోయాడు. యిది
జరిగిన పక్షేనాడు రాజకీయాలు చర్చిస్తూ
వుంటే అందులోకూడా జో గా రా వు ను
యీడ్చుకురావటం - యీవిషయాన్నే, దీనికి

అతిని జాపకంమీద గల ప్రాభుత్వం, తెలియ
జేస్తోంది.

వాదనల అసలే ఉడికమైవున్న అతని
స్వరం జోగారావుస్వరంతో ఉడికతర మాటుం
డగా అడిగాడు.

‘కుచ్చిత, మోసం, నమ్మకద్రోహం, లంచ
కొండీతనం ఆబం అత్యచారం, అన్యాయం,
ప్రపంచంలో వివేకరహితువులంటూ నువ్వు
చెప్పవచ్చేవి యెన్ని ఉన్నాయో అన్నీ మూ రి
భవించిన కృత్తి ఉన్నాడు! వాడిని నీ అధర్వం
వీం చెయ్యగలిగింది?’

“ఎవరవీ?”
“జోగారావు! - తహసీల్దార్ జో గా
రావు! నాడు...”

దానివై వాదనోద్రేకంలో వివేకమాన్యంగా
నారాయణరావును అడ్డుపడుతూ అన్నాను.

“వాడిలో నువ్వు చెప్పినవన్నీ ఉన్నాయని
ఋజు వేమిటి?”

మావాడి స్వరం అకస్మాత్తుగా నొక్కుడు
వోయింది. అయితే అది బావాలు తట్టకాదు.
ఎదురుగా అగపడుతున్న వస్తువునుకినిగూర్చి
ఋజువుకావాలంటే కలిగే తడబాటు—

ఈ పక్షేలోనూ గుమాస్తా జో గా రా వు
మానూఉండగానే ఏడేళ్లక్రిందట ర వి మ్యూ
ఇన్ స్పెక్టరూ మాడేళ్లక్రిందట తహసీల్దారువ
ఉరుకున్నాడు. అతడి జీవితంలో అన్నిరంగా
ల్లోనూ ఒహాస్త్రికమైన మాక్కులు అతివిస్మ
యంగా అగపడుతున్నాయి. అందుచేత
నారాయణరావు నా సవాలుకు నిచ్చెరవోయాడు.
క్షణకాలం ఆగి అన్నాడు.

“అయితే జోగారావు ఏ అన్యాయం ఏ
అధర్వం ఎక్కడానే తన జీవితం ల్లి వచ్చే
ఆ పరిషద్ ఆదాయంతోనే యితనా డయ్యో
డంటావా? ఆ ముఖేంద్రులూ, అరవైలూ, ఈ
నూటపాతికలూ వీటోనే ఇంతకాలం ఆ పది
వడకొండువంటి నీ ఎక్కడనుటూ కీరాన్నాటూ
అనభవిస్తూ మేల్లో కాపురాలంటూ అయిదు
గురు అక్కచెల్లెళ్లు పెలికువేసి అత్తవారిళ్లకు
వంపి రాకపోకలు జరుపుతూ ఇద్దరన్నదమ్ములను
చదివిస్తూన్నా డంటావా? అందులోంచే పెళ్లా
నికి బంగారపు గొలుసులూ చేతులకు గాజులూ
వడుముకు ఒడ్డాణాలూ కొన్నా డంటావా?...”

నారాయణరావు ‘ఆ ధో రణి యం కా’
చాలారకూ పోయింది. చివరకు వాకు గత్యం
తరం లేక ఇంకొక రక్షణపద్ధతి వెతుక్కున్నాను.
“జోగారావు అన్యాయపథాన్నే ఇంతా ఆర్జిస్తే
ఇది ఆతనికి దక్కదు. ఒక్కోల్లిగవ్వ దక్కదు
దీనికి ఫలితాన్ని అనభవించితీరుతాడు.”

నారాయణరావు ఆపాస్యకు. వాడికి యుక్తి
ప్రయుక్తులలోని తమ మెల్లీ జహుత్తుణ్ణంగా
తెలుసు. అందుచేత నన్ను నిల వేస్తూ
అన్నాడు—

“అంటే జోగారావు అగ్గన అన్యాయసాధితం
అనటాన్ని నవ్వింకా అంగీకరించలే దన్న
మాట.”

మరికొంత తర్జనభర్జనలపిదప అది అన్యాయాత్రి
తమే నని అంగీకరిస్తూ దానికి ఫలితాన్ని అతడు
తన జీవితంలో అనభవించితీరుతాడనీ, దీన్ని
కాలం ఋజువుచేస్తుందనీ ముగింపుకురాక
తప్పిందికాదు.

ఇది జరిగిన కొన్ని సంవత్సరాలకు ఒకనాడు
నారాయణరావుతో మల్లా వాస్యధం తలసిన
చింది. అంటే ఆమధ్య అన్ని సంవత్సరాలూ
ఏమీ లేనని కాదు. సాధారణంగా ఒకనారి
యేమియంపై నన్నూ ఇద్దరు కృష్ణులమధ్య అభి
ప్రాయభేదం ఏర్పడితే— తీవ్రమైన వాదోప
వాదాలు జరగడం తలపిస్తే— ఆ కృష్ణులు ఆ
విషయమై మల్లా ఏ కాభిప్రాయంకు వచ్చేవరకూ
మధ్య వచ్చే ప్రతిచర్చలోనూ విరుద్ధపక్షాలే అన
లంపిస్తూవుంటారు. నిజానికి అంతరంగికంగా
యిద్దరి అభిప్రాయాలూ ఒకటే అయినా ముఖా

ముఖిరిమాత్రం వారు ఏకీభవించరు. పోతే మధ్య
వచ్చినవన్నీ ఆ ప్రకృతాలనీ వాటి చర్చ ప్రస్తుతి
మనీ ఇంకాకటి.

ఆ మాడువాలు కేళ్లలోనూ రాజకీయంగానూ
సామాజికంగానూ అనేకమైన మార్పులు
వచ్చాయి. రెండవ ప్రపంచకం గ్రామంలో
బొంతిదేశానికి కూడా ఒకపాత్ర బలవంతంగా
నెత్తిన గుడ్డబడింది. నాయకులంతా జైల్లో
బంధింపబడ్డారు. ఆ క్రుష్ణులపం చెలరేగటం
చల్లారటం కూడా జరిగిపోయింది. ప్రజానీకంతో
ప్రభుత్వంవైనా ప్రభుత్వోద్యోగులవైనా గల
అనన్యాయ ప్రబలమయ్యింది. పైనికలకై నీకర
ణంకారణంగానూ కృష్ణుల కృష్ణాభావేక్ష
కారణంగానూ దేశంలో మందుల ఆహార
వస్తువుల కరవు ఏర్పడింది. బెంగాల్లో
క్షౌమం మద్రాసురాజధానిలో రేపనెంకూ చరి
త్రలో ముగిసిన అధ్యయన లయ్యాయి.
కాంగ్రెస్ నాయకులు జైల్లనుండి బైటపడటం
తరువాతి ఘట్టం.

ఆ రోజుల్లోనే ఒకరోజున నారాయణరావు
మాంపటికి వచ్చాడు. సిల్లకు పదిరోజులై
ఒంట్లో బానులేకపోవటంచేత డాక్టరుకోసరం
మందులకోసరం తిరగటంలో నేనూ నారాయణ
రావు కలిసి పది హెనుకోజు లయ్యింది. అందు
చేత తన మాడనచ్చాడు. కాస్తసేపు ఆమాట
యిమాటా అకూర్చకే నడిగాను.

“డాక్టరు గా కోస్తే పలుమంటున్నాడు.
నువ్వేమైనా సంపాదించగలవోయ్యో?”

మాట యింకా పూర్తయిందో లేదో నారా
యణరావు వారంభించాడు. “గాకోస్తా? గాకోస్తా
స్టూకోక్ యింకొకటూ సంపాదించలేక వెంక
ట్రావు తన కత్తిరంకర కొడుకునూ దక్కించుకో
లేకపోయాడు.

మన దేశంలో ఉండే అవసరమైన ప్రతి
వస్తువూ - గాకోస్తా, స్టూకోక్, ఓవల్లెక్,
వోగిక్స్, పంచదార, కూడూ గుడ్డా
సమస్తం నాయమైపోయాయి.

నీ జేబులో ఏబ్బందా? నీ చేతులో ఆధికార
ముందా? ఉంటే ఆరుకు నువు ‘ఒక ఆసీపర
కోసరం’ లేకపోతే ‘ఒక ప్రండుకోసరం’
రిజగ్గచేసింది ఒక్కటిమాత్రం దొరుకుతుంది.
లే: పోతే కల్లొళ్లక్రిందటే స్టాక్ ఎ గ్ బాక్ట్
అయిపోతుంది.

ఆవేసాయింత్రిం వెంకట్రావు వచ్చి
యిలానే స్టూకోక్ యింజక్కు కావాలన్నాడు.
వాడూ నేనూ ప్రతిమెడి లో మెపుకు వల్లి బ్రతుము
లాదాం. “కళా! వారంకోజులక్రిందటే అయి
పోయాయని ఒకడూ, నెల్లొళ్లక్రిందటే అయి
పోయాయని ఒకడూ, చెప్పకుంటూవచ్చారు.

మేము డాక్టరుగడ్డకు వల్లి ఆ నే మన తి
చేశాం. అయిన పడచీపాట్లు వేశాడు, మా
అప్రయోజకత్వానికి.

“ఈవారే ఉదయమే రేవకోడెప్పుట్టిరమానీ
ల్లారుగారు ఒక (స్టూకోక్) కేవలన తీసుక
వచ్చారు. డబ్బుమొహం మానుకుంటే పిల్లవాడు
దక్కటం కష్టం...”

మేం క్షమాపణ చెప్పకొని ఆ మహాను
భావుడు ఏ సావునుండి సంపాదించినదీ తెలిస్తే
చెప్పమన్నాం.

ఆయన ఆరహస్యం చెప్పగానే వల్లి ఆ సాత్ర
వాడి కాళ్లు పట్టుకున్నాం.

ఆయన అబ్బిప్పే కాదు పామృన్నాడు.
పదిరోజులక్రిందటే అయిపోయిం దన్నాడు.
మేం పిల్లాడే ప్రాణంమీదకు ఉందని చెప్పాం.
ఆయన నేవుడిమీదా సత్యంమీదా మామీదా
ఒట్టువేసుకున్నాడు. చివరకు వెంకట్రావుకు ఒక్క
మండి నిరాశచేసుకుంటూ రెచ్చిపోయాడు...”

“అయితే ఉదయం జోగారావుగార్ని ఏలా
యిచ్చారయ్యా!” అన్నాడు గట్టిగా. దానితో
వాడి మొహం క్షణకాలం తెల్లబడింది. తర్వాత
అతివాకచక్యంతో ఆకంభించాడు.

“అబ్బే! ఏ జోగారావుగార్ని? ఓ హా
రేవకోతహాస్తిగూ గాగూ? కానాకు నే నివ్వ
తనే! కామూ పోయా అని కూర్చుంటే
అప్పుడు యింకొకరి దగ్గరికి వల్లి—”

—అంటూ ఏదో కథ చెప్పకవచ్చాడు.
ఎంత చెప్పినా చివరకు ముం డి నేయ్యే
మాపాడు.

చెప్పుతూ ఆ కుర్రవాడు ఆ అపమర్షణ తల్లి తండ్రుల ఒళ్లోంచి తప్పుకున్నాడు.

కొంకటాపు బిడ్డను కోల్పోయిన యీ పరిస్థితుల్లోనే జోగారావు తన బిడ్డను రక్షించుకోగలిగాడు.

ఇంతే కాదు జోగారావుకు ఒక కొడుకు ఉన్నాడు. మొన్న శ్రీహరిలో వార్ల యింటి వద్ద మాటాడతూఉంటే అక్కడకు వచ్చాడు. శ్రీహరికొడుకుతో కృపామట. ఏమిటా తడువుతున్నావంటే చెప్పాడు—వాడికి పద్నాలుగు బతుకులు - మూలుగునెలలు. అదేలా రా అన్నాడు. మాడేకు ఇంటివద్దే ట్యూబు ను చెప్పించి 1వ ఫారంలో వేశారట. శ్రీ హరి కొడుకుకూడా గ్రహణశక్తి కేమి లోపం లేదు పోతే లేనిది వార్ల నాన్నకు—ఒక్క కొడుకుకోరం నెలకు యిరవరూపాయలు ట్యూబును యిచ్చుకొనగలిగే శక్తి.

—అంటే అరిసి జీతం తివాస్త్రీగాజీతం కన్నా తక్కువని కాదు. నీకు తెలుసుగా అది పోల్చలేదేమిటి!

నారాయణరావుకుకాలం ఆగాడతర్వాత— "ఇంతే కాదు ఏదైనా అంటే. నీకు పావు గజంబట్ట కావలసివచ్చే రేవెకాకాదు కావాలి. జోగారావులకూ రామయ్యాయితో బ్రదర్లకుకూ వాళ్ళు తగలతయ్యడానికి సరిపడా కావాలన్నా దొరకుతాయి. నీకు అర్థపావుయ్యం కావాలంటే స్వేచ్ఛలో పెట్టేటట్లు కావాలి. వాళ్ళ పిల్లల పెట్టెలు వస్తే ఊరందిరికి వారంకోజులు వింగులు య్యగలరు!

ఈ శ్రేయానికి కారణ మేమిటి?

ఆ ధనం అధికారం ఎలా లభ్యమౌతాయో? యీ సవాళ్లు వేసి ఆగాడు. నే నొక జనాబును ఊహిస్తున్నాను. మరి వాడికి కృపిణాచే ఉండో ఏమోసరిగా దానినే పరిచిస్తాను.

సామర్థ్యానికి ధనాధికారాలు లభించటానికి ఏమాత్రం సంబంధం ఉండో జగద్విశేషం. జోగారావులకూ రామయ్యలకూ ఉండే విద్యామోగ్యతలుగానీ తెలివిదేలుగానీ మనకు లేవని మువ్వనవుకదా?

పోతే లేని దేమిటి?

నారాయణరావు మాపుతున్న జవాబు గుడి వాళ్ళకుకూడా అగపడుతోంది. అందుచేత నేను మానం... ధూషణం అంటూ ఊరుకోవలసి వచ్చింది.

కాని నారాయణరావు ఊగుతునేరకం కాదు. కొంతసేపు పోయాక ముదలకిస్తూన్నాడు: "ఏం ఊగుంటావు?"

ఈ చురుకే నన్ను కాస్త రెచ్చబొట్టింది మెలిగా అన్నాను.

—కాని నీళ్లు ఫలితం అనభవించే గడువు యింతే కాదాటలేదుగా? ఈమధ్య నెవ్రాగా రేమన్నాడు?"

నారాయణరావుమాపు—మాస్తూ ఉండగానే వేడెక్కిపోయింది. అన్నాడు—

"నీకు ఈజన్మకు సత్యాన్ని చూడగలిగే దృష్టి రాదు. నే నీనాడు జోస్యం చెప్ప తున్నాను—

జోగారావులనూ రామయ్యలనూ క్షీంచటం అంటే అది వ్యర్థమే అని నన్ను కాదు— ప్రజానీకం తలపెట్టినప్పుడే సాధ్యమయ్యే పని. తమ కళ్ళకెదురుగా అగపడే పట్టణవాసులను చూసి ప్రజానీకం మేలుకున్న దని నాయకులు అగుతున్నారు. నాయకులరుస్తున్నార కాబట్టి నిజం కావోసని మన మనుకుంటున్నాము. నిజానికే భారతప్రజానీకం యింకా నిద్దరలోనేవుంది. అది మేలుకు నేసరికి యేది యేమాతుండో!!"

"కాని ఎప్పుడో ఒకప్పుడు మేలుకుంటుందిగా."

"కానీ జోగారావులు అంతవరకూ కూర్చోరుగా?"

నేను మాడ్డా మన్నాను. కాని నారాయణ రావునాటే నిజమయ్యింది.

దేశం స్వతంత్ర మనిపించుకొంది. కాని దాని నితిలోమాత్రం యే మార్పు లేదు. జోగారావులు క్షీంపబడలేదు. యింతవేగ మట్టి ది జరిగే మాచనలుకూడా కానరావటంలేదు.

ఈనితిలో నిన్ను—నిన్నుంటే నిన్నునే కాదు—నాలుగు కోజులక్రిందట జోగారావు యిహలోకయాత్ర చాలించాడు.

అయితే—పోయినవాడు ఎలానూ పోయాడు

సాహిత్య మిమాంస:

(18-వ పేజీ తరువాయి)

కృక్కగ దొక్క నిల్చి తను వించుక వించి కరంబు లూరులకొ

నొక్క ముఖాంబుజంబువ గ నంగర గెంపు జనింప జేవమై

నిక్కగ గ్రుంగ బాదములు కేల జలింపరు లింగ మేమియన."

అను పద్యము ల గతమొనగ్గుచున్నవి. ఇతి వాలి లింగమును బెజుక ప్రయత్నించు విధము కన్నులకు గ ట్టి నట్లు స్పష్ట మొనగ్గుచున్నవి. శ్లోకం జనుత్కారముగ నుల్లేఖించుటలో నిట్ల యని యీక్రింది

"పరచితబంధనెపుటి న పారకళానభావప్రసక్తి నా

దరసవివేకంపద స దామికవాక్యసూచనభూతి మో

హరహితకృతి బ్రహ్మరద నంగరహాస్యవిచారంబుది న

పురమున గామిజనము బొల్లుగు యోగిజనంబుపోలికె."

అను పద్యము మూగించుచున్నది ఇతర డిత్వ సంధి, కట్టుక, చే సుక, బాటోప్ప, కరవు (సానురేఖ), -లొనకు నసాగువు లచ్చుటబట్టు దొరతించినాడు. ది, ధ, లకు మైతి "కాళ హస్తీమహాత్మ్యం" ముందలి చతుర్థాశ్వాసము, యొక దవ పద్యమున గలిపినాడు. కాని

"ముద మొదవ రమ్యవార్త్యము తుది నిలువున నిష్టసఖులతోడ విహారా

స్పద మును నెలవున వెలగెడు నుజ్జేప తిజ్జాలకముల జాచె స్త్రీతికె."

అను విరాటపర్వపద్యమున గలదు. సుధేష్ట, అనువాక్యమున "కారమే కాని ధా" కారము లేదని కొంద అనియెదరు. ద్రోణపర్వ

మున నిట్టి మైతి లదు చూడుడు. "వింధ్యాద్రివోలే నా ప్రతి

వింద్యు డెచలితో గ్రహార్తి నలయ నిలిచి" అను పద్యము బట్టి త్రియోగ మొప్పద

మేమో యని పోడినది. అన్యధాసూచనముల నితడు సమయోచితముగా నెన్నింటినో యుప

యోగించినాడు "జాటు" కట్టుకు విశేషముగా నెంచి జాటు డని యర్థము నెప్పనచ్చును.

అట్టివో "జాటోప్ప" అని సంధి సేయుట వ్యాకృతి విరుద్ధము గాదు. ద్వితీయాశ్వాస

ముందలి ౧౩౪ వ పద్యమున— "జిందమృతలిందువులు" అని విశేషమునకు

విశేషార్థము నైకొనకయే సంధి సేసినాడు. వ్యాకరణసూత్రము ననుసరించి "జిందమృత

లిం గు వులు" అని యుం వలయునగదా! వీటికాతవున "అద్రి-జలని" అని ప్రయో

గించినాడు. దీన వ్యాకరణశృంఖలమున నిష్ఠుహా కవి తిగుల్కానలేదని తెలియనగును.

తన యోగవిషయాభిజ్ఞతను— "అకలంకనీతి నిల్చి వాద మను ఘం

టారాను న్నిందుది పకళాశ్రేణివివేకసాధనము లో

పు న్నుచి... .." "ఆ రాంబుదయించె దారకముగా

నాత్మార్థవిధి స్వహా కారోకారముకారయ్య క్రమగు నోం

కారాభిధానంబు చె న్నారు నివ్యక్త మనంగ దన్వహిమచే

నా నాదబిందుల్ సుఖ శ్రీరంజిల్ గడంగునీవదెనుమా!

....." అను పద్యములలో జాటి హృదయంగమ

మొనర్చియున్నాడు. ఇమ్మహాయోగికి, శివారాధకునకు, మన్న మో

వాకములు కాని నాకు కాస్తయినా అలసివ్వకుండా

పోయాడు. నాట్రోజులు మంచంపొడ ఆసుకొని పోయినా అది అతడి పాపఫలితంక్రింద -జమ

కట్టి ఉండేవాణ్ణి. కాని అట్టి వేమీ లేవు! దాబాగా గమ్ములో శ్రా త్తదాబా యిల్లా భార్య

వేర వేంకుగో కొద్దవేలూ, B. A. వే న చేసిన కొడుకునూ

కుటుంబానికి విడిచిపెట్టి చక్కగా ఆరోగ్యంగా ఒకరోజు ఊష్టం తో

తనువు ముగించేశాడు.

కులాసాకబుర్లు :

ఆచారం - ఆనాచారం

[శ్రీ జి. యన్. సూరి]

ప్రస్తుత సమయంలో తప్ప పార్లమెంటు కార్య కలాపం చిన్నకొడుకున్నట్లు ఉంటుంది. ఆదిమధ్యంతాలు కనబడని ఉపవ్యాసాలు సభ్యులపాలిట జోలపాలలై గురకల ఆగ్రెస్టానిన తగూరుచేస్తాయి. అంతట అధ్యక్షుల వారు భూపాళగాగంలో మేలుకొలుపులు పాడి నలువైపులా అక్షీంతలను ఎదజల్లుతారు. ఆనూ యాపగులైన అనిమిషులు వశ్యఅరిఅనందిస్తారు. రద్దీరవ్యా లేక ఈవిధంగా కాలం వెళ్లి పోతూఉంటే అప్పపప్పుడు ఒక వివాద విషయం దాపరిస్తుంది. తర్జనభర్తనలు బయలుదేరుతవి. నాలు కలు గుంజుకుంచాం అని ఒక ము తా వా గు అంటే జంఝాలు పెగుక్కుంచాం అని మరొక ముతానాగు అంటారు. కొంపలంటుకున్నట్లు ఘోష చేస్తూగ కొందరు; కొంపెతినంగా గోల చేస్తారు మరకొందరు. పత్రికలలో వీటినిగురించి చదవలేక బాధపడేది మనలాంటివారు

మనపార్లమెంటులో ఇప్పటి తాజాసమస్య హిందూధర్మశాస్త్రుక్రొడీ కరణపు బిల్లు. సంస్క రలకు సనాతిమతకు మహాయుధం జగురు తున్నది. ఒళ్లు తెలియని శింసో ఒకరివిద ఒకగు అసౌలను ప్రయోగిస్తున్నారు. విజృం భించి వీరవిహారం చేస్తున్నారు. ఆడవార్లకు ఆస్తిలో హక్కు ఇస్తే శకేమంతా ఆ మళ్ యాళంకాగా అని ఒకాయన అడిగాడు. బహుపశ్చిత్త్యాన్ని నిషేధిస్తే అదనంగా ఉన్న మూడోట్ల మహిళల గతి ఏమిటన్నాడు మరొ కాయన; ప్రేమించి పెళ్లి చేసుకునే వార్లకు విడాకులనో నిమిత్తం ఉంటుందేగాని మన మాదిరి పెండ్లిచేసేకుని ప్రేమించటానికి వెనుగు లాజేవారికి నిమిత్తం లేదని రాష్ట్రీ పతి గారు నూత్రకరించారు. రూట్లను ఆమోదించకపోతే రాజీనామా ఇవ్వటానికి సిద్ధం అన్నార వెప్రహాప్రధానిగారు.

లోపలి హడావుడిని మించిపోయింది బయటి గందరగోళం. పార్లమెంటు లో సభ్యులు పోటాడుకుంటుంటే ప్రాంగణంలో పోగులు కొట్టాడుకుంటున్నారు. చర్చలలో పాల్గొన్న సభ్యులు లోపలికి బయటికి తిరగకుండా అటకొయించి అల్లరిచేస్తున్నారు. మగవోలి గులు మగవారిని, ఆడవోలిగులు ఆడవారిని హద్దు మీరకుండా ఉంచటానికి విశ్వప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. రాజభావవిషయం లో గాని సంఖ్యల సందిర్భంలోగాని ఇంత జాతర ఎప్పుడూ జరగలేదు. బ్రహ్మాండమైన రాజ్యాంగ చట్టాన్ని ఆమోదించాం ఒకఎత్తూ, ఈబిల్లును బనాయించటం ఒక ఎత్తూ అనిపిస్తుంది.

మాటల సందర్భంలో "చేపలు తినేవాడిని సనాతనమని అనచ్చువా" అని ఒక పెద్దమనిషి ప్రశ్నించాడు. మా రాష్ట్రంలో అటువంటి వాడిని ఆచారవంతుడని అనరిని ఉపమంత్రి సంతానంగాగు సమాధానం ఇచ్చాడు. వెంటనే ఒక బెంగాలీబాబు లేచి నిలబడి, "ఇట్టి తినే వారిని మా రాష్ట్రంలో ఆచారవంతులు అనరా" అన్నాడు ఆవేశంతో. చేపలూ ఇట్టిలు వంట ఇంటికి వెళ్లివతరువాత చూచుకుండాంగాని ప్రస్తుతవిషయాన్ని పరిశీలించున్నార, అగ్గక్షుశీతంసంచి అనంతతయనంతయ్యోగారు. కరతాళధ్వనులు మిన్నుమట్టి పత్రికలవ్వారా మనకు వినిపించివవి.

ఒకడి అలవాటు మరొకడికి దురలవాటుగా కనబడుతుంది. ఒకడి ఆచారం మరొకడికి అనాచారంగా పరిణమిస్తుంది. బెంగాలీ రాష్ట్రీపు శ్రోత్రియుడు జంకూకొంకూ లేక చేపలను భక్షిస్తాడు. ఉలిగడ్డ తింటావా అని అడిగితే "నేను బ్రాహ్మణుడని నకున్నావా, మరి ఏమి అనకున్నావు?" అని గరిస్తాడు. ఆంధ్రబ్రాహ్మణులు చేపజోలికపోరు; కాని ఉలిపాయలను విరివిగా వాడుతారు. తమిళసనాతనుడు సార కాయ తిండు; ములంగిని చూసి లొట్టలేస్తాడు. మాంసాహారులలోగూడ ఈ తేడా లేక పోలేదు. హిందువులు ఆవుజోలికీ పోరు. ముస్లి ములు పందిపేరు చెప్పరు. పాశ్చాత్యుడికి ఈ

రెండూ ఇష్టమైన ఆహారాని. బాగ్యులొ కప్ప లను ఊరగాయ వేస్తారు. చైనాలో కొన్ని పాము లను కబళిస్తారు. జపానులో పచ్చిచేపలనే భక్షి స్తారు. తూర్పుఆసియాదీవులలో తాళేళ్లను తింటారు. వీరిలో ఒకరి అలవాటు మరొకరికి కంటకంగా ఉంటుంది.

దాక్షిణాత్యశ్రోత్రియులు మిసాలను పెంచరు. మహారాష్ట్రీపు బ్రాహ్మణులు రూళ్ల కర్రలంత మిసాకట్టును సాగుచేస్తారు. శిఖ్కులు మంగలిక తిని తగలనివ్వగా. మొక్కుబడిఉంటే తప్ప మనావాళ్లు గడ్డాలను పెంచరు. ముస్లిములు తలమీద ఏమీ పెరగనివ్వరు యూగులు మాడు మీద పొయ్యినలే నన్నుగా ఉంచుతారు. మళ్ యా శీ-ంబూడికి వెలక నె తిమిద ఉంటుంది.

తమిళబ్రాహ్మణుడు తమల పాకుల లో పొగాకు నెలుతాడు. పొత్తానేవాడి చూసి అసహ్యించుకుంటాడు. తెలుగుశాస్త్రీలవారు పాడుంకాయను రొండిన పెడతాడు. తెలంగాణ పంతులుకు చుట్టకపోతే నోచదు. పార్శీ-డు పాడుం పీటస్తాడుకాని పొగ త్రాడు శిఖ్కులకు మద్యపానం నిషేధం కాదు. పాశ్చాత్యుడికి ఇవి అన్నీ సమానమైనవే.

తెలుగువారలో మేనమామలు మేనగోడళ్లను పెండ్లాడుతారు. ఇది మిత్ర రాష్ట్రీలవారికి ఆశ్చర్యంగా ఉంటుంది. మనలో అన్నా చెల్లెళ్ల బిడ్డలు పెండ్లాడవచ్చు. ముస్లిములలో అన్న దమ్ముల బిడ్డలు సంబంధంచేసుకోవచ్చు. క్రైస్తవులు భాగ్యుండగా మరొక వివాహం చేసుకో తూడు. ముస్లిములు నలుగురుభార్యలరకూ అంటకట్టకొచ్చు. శాస్త్రీయంగా హిందువుడు ఎంత మందినైనా వివాహమాడవచ్చును. కోమన్ కాథలిక్ క్రైస్తవులకు విడాకు అ లేవు. ముస్లిములు ఆతిగుభంగా విడాకులు పుచ్చుకోవచ్చు. మనరాష్ట్రంలోని కొన్ని వర్ణాలవాళ్లు కలపెద్దకు తిప్ప కట్టి మారుమను మలు చేసేకోవచ్చు.

లోకంలో ఇన్ని భేదాలు ఉంటున్నవి. ఎకరి దృష్టిలో వారు అచారంతులే. మనజేవాణ్ణి సంబంధించినంతిరకైనా ఒకే విధమైన ధర్మ శాస్త్రంఉంటే ఎంచినది బుద్ధిమంతులు సంకల్పించి ఈశా త్తెల్లను తియూచేశారు. వెంటనే గగ్గోలుబయలుదేరింది. మతం భ్రష్టువు తున్నదంటున్నారు చరసంకరం అ పు తుంద న్నారు. సంఘవతనం జగ గుతున్నదంటున్నారు. మితాతురన్యాయం మాయంకావటాన సమిప్తి కుటుంబం విచ్ఛిన్నమవుతుందంటున్నారు. మా దేశంలో అట్లాజరగంటోకే అంటారు తెంగా లిలు. ఆడదానికి అస్త్రీలో హక్కుఇస్తే చెప్పిన మాట వివర్రా అంటారు కొందరు. అటువంటి దేమీ కాదంటారు మళ్యాలీలు. మివాకులను ఆమోదిస్తే దంపతులంతా ఒంటరివాళ్లు అవు తారని గాభరాపడతారు కొందరు వ్యక్తులు. విడాకులున్న సంఘాలలో ఎంతమంది దంపతులు ఉండడం లేదు అని ఒడుతుతారు ఎ తి కొ డత

ఏ కొత్తసంస్కరణను ప్రతిపాదించినా గగ్గోలు పెట్టటం ఆచారమయింది. సమామనం నిషేధించినప్పుడు అట్లాగే గొడవ జరిగింది. వితంతువివాహాలను న్యాయబద్ధం చేసినప్పుడూ అంటే అయింది. బాల్యవివాహాల విషయంలోనూ అదే విధంగా హంగామా తియారయింది. కొంత కాలం అయేప్పటికీ వాటికల్ల ప్రయోజన మేగాని ప్రమాదం లేదని అందిరికి తెలిసిపోయింది. అందుకల్ల ఈ హిందూలొకోడ్ విషయంలో కూడ మరొకవిధంగా పరిణమిస్తుందని ఎవ్వరూ భయపడ నక్కరలేదు. ఈ లోపుగా మనపార్లమెంటుచర్చలను సరదాతో చదువుతూఉండాలి.

